

Magazine on *Low External Input Sustainable Agriculture*
 Compilation of selected translated articles into Kannada

LEIS
INDIA

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ
 ವಿಶೇಷ ಕನ್ನಡ ಸಂಚಿಕೆ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ

ವಿಶೇಷ ಕನ್ನಡ ಸಂಚಿಕೆ

ಜೂನ್ 2014, ಸಂಚಿಕೆ 1

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯು 'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ' ಆಂಗ್ಲ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಆಯ್ದ ಲೇಖನಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿಳಾಸ: ಎಎಂಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ
ನಂ.204, 100 ಫ್ಲೀಟ್ ರಿಂಗ್‌ರೋಡ್
ಮೂರನೇ ಫೇಸ್
ಬನಶಂಕರಿ ಎರಡನೇ ಬ್ಲಾಕ್
ಮೂರನೇ ಸ್ಟೇಜ್
ಬೆಂಗಳೂರು 560085
ದೂರವಾಣಿ: +91-080-2669951
26699522
ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ +91-080-26699410

ಈ ಮೈಲ್: amebang@giasbg01.vsnl.net.in

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ

'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ' ಆಂಗ್ಲ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎಎಂಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇಳಿಯದ (ILEIA) ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಂಪಾದಕೀಯ ಮಂಡಳಿ

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕ : ಕೆ.ವಿ.ಎಸ್.ಪ್ರಸಾದ್
ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕಿ : ಟಿ.ಎಂ.ರಾಧ
ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು
ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಗಳ ಸಮನ್ವಯ
ಅರುಣಕುಮಾರ ಶಿವರಾಯ

ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ
ರುಕ್ಮಿಣಿ ಜಿ ಜಿ

ಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ
ಬೇಳೂರು ಸುದರ್ಶನ

ಮುದ್ರಣ
ಸ್ಪಾನ್ ಪ್ರಿಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು
ಮುಖಪುಟ ಚಿತ್ರ

ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಅರೋಲಾ ತೊಟ್ಟಿ
ಚಿತ್ರ ಸೌಜನ್ಯ: ಎಎಂಇಎಫ್

ಲೀಸಾ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್

ವಿವಿಧ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕನ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಆಫ್ರಿಕನ್, ಬ್ರೆಜಿಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಚೈನೀಸ್ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್

ಇತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಹಿಂದಿ, ಒರಿಯಾ, ಮರಾಠಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ತೆಲುಗು

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಲೇಖಕರೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚನ್ನು ಮಾಡಿ ಇತರ ಓದುಗರಿಗೆ ಹಂಚಲು ಸಂಪಾದಕೀಯ ಮಂಡಳಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ.

ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಎ.ಎಂ.ಇ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ.

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗರೇ.

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗರೇ,

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ 'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ'ದ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಓದುಗರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಲುಪಲು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್‌ಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಇದು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ವರ್ಷವಾಗಿದ್ದು, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಕರ ಉಪಕ್ರಮಗಳು, ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ವರ್ಷವಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಕರು ದೇಶಗಳ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಕ್ಕೆ ಕೀಲಿಕೈ ಆಗಿವೆ; ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕೃಷಿ-ಆರ್ಥಿಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಎಂದರೆ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳು ಹೊಳೆಯಬಹುದು; ಜಾನ್ ಡೌ ವಾನ್ ಡೆರ್ ಪ್ರೋ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಏನೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಫಸಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ SRI ವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಏಕೀಕೃತ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಕುರಿತೂ ಲೇಖನಗಳಿವೆ.

ನಿಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್‌ನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಮಿತ್ರರು ಓದಬೇಕು ಎಂದು ನೀವು ಬಯಸಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಅವರ ಅಂಚೆ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್‌ನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಲು ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಸಂಪಾದಕರು

ಲೀಸಾ LEISA

www.leisaindia.org

ಲೀಸಾ (LEISA)ವು ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಮಿತ ಬಳಕೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯ ಕುರಿತಾಗಿದೆ.ಇದು ಪಾರಿಸರಿಕವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಮತ್ತು ವರಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ರೈತರಿಗೆ ಇರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಲೀಸಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ಹಿತ ಬಳಕೆಯ - ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಒಳಸುರಿಗಳ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಬಳಕೆಯ - ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಇದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಮೌಲ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ರೈತರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ.ಲೀಸಾವು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಸುವ ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಭಾಗೇದಾರಿ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಲೀಸಾವು ದೇಶ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಿಳಿತಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಕುರಿತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಯಸುತ್ತದೆ. ಲೀಸಾವು ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ; ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಎ ಎಂ ಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

www.amefound.org

ಎ ಎಂ ಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಬೇಸಾಯದ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ಕೃಷಿಕರ ಅರಿವನ್ನು ಸಿರಿವಂತಗೊಳಿಸುವ,ಅಭ್ಯುದಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಅರೆ ಒಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಪಾರಿಸರಿಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವಿಶ್ವಸ್ಮರು

- ಚೀರ್ಮನ್ : ಡಾ|| ಆರ್.ದ್ವಾರಕೀನಾಥ್
- ಖಜಾಂಚಿ : ಶ್ರೀ ಬಿ.ಕೆ. ಶಿವ ರಾಮ್
- ಸದಸ್ಯರು : ಡಾ||ವಿಠಲ ರಾಜನ್, ಡಾ||ಎನ್.ಜಿ.ಹೆಗಡೆ, ಪ್ರೊ||ವಿ.ವೀರಭದ್ರಯ್ಯ, ಡಾ||ಎಂ.ಮಹಾದೇವಪ್ಪ, ಡಾ||ಟಿ.ಎಂ. ತ್ಯಾಗರಾಜನ್, ಶ್ರೀ ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಿಂಗ್, ಐಎಎಸ್, ಡಾ|| ಎ. ರಾಜಣ್ಣ

ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ.ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದ್

ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ MISEREOR

www.misereor.org

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಟನೆ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್‌ನ್ನು ಜರ್ಮನ್ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಬಿಶಪ್‌ರು ಇಸವಿ 1958ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಳೆದ 50 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ಆಫ್ರಿಕ, ಏಷಿಯಾ, ಹಾಗೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವಚನಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ, ಪರಂಪರೆ ಅಥವಾ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಯಾವುದೇ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೂ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್‌ನ ಸಹಕಾರ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಬಡವರು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲರಹಿತರು ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ಬೆಂಬಲ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಲುದಾರರ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಔರ್ಬಿ-ಆಧಾರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಪಾಲುದಾರರು ಸಹಾಯಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ತನ್ನ ಪಾಲುದಾರರೊಡಗೂಡಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಹತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು

■ ಯಾನ್ ಡೌ ವಾನ್ ಡೆರ್ ಪ್ಲೋ

2014ನೇ ವರ್ಷವನ್ನು 'ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ವರ್ಷ'ವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಬೇಸಾಯ (ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಫಾರ್ಮಿಂಗ್) ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗಳಿವೆ. ಇದು ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೇ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಜನರು ಕೃಷಿ ಕಸುಬಿನಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಜಾನ್ ಡೌ ವಾನ್ ಡೆರ್ ಪ್ಲೋ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

4

ವಿಸ್ತರಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪಾಠಗಳು

■ ಟಿ.ಎಮ್.ರಾಧಾ

ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳೆವರ್ಧನಾ ಪದ್ಧತಿ (SRI)ಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಾಗೂ ದೃಢವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ಸಬಲೀಕರಣ, ಸಹಯೋಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ನಿರಂತರ ಸಹಕಾರ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಬೆಂಬಲಗಳು SRI ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳಾಗಿ ಒದಗಿಬರುತ್ತವೆ.

7

ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಕಲಿಕೆ

■ ತುಷಾರ್ ದಾಶ್, ಬಿಸ್ವನಾಥ್ ಸಿನ್ಹ

ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ನಡುವೆ ಎಸ್‌ಆರ್‌ಐ ಅನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ತಂಡಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಕುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಎಸ್‌ಆರ್‌ಐ ಅನ್ನು ವ್ಯಾಪಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಎಸ್‌ಡಿಟಿಟಿ ಯು ಕಳೆದ ಆರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿದ್ದು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ.

10

ಪಾರಿಸರಿಕ ಬೇಸಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾಲದ ವಿಸ್ತರಣೆ

■ ಪಿ. ಕಮಲಾಸನನ್ ಪಿಳ್ಳೈ

ಏಕಬೆಳೆ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಧುನೀಕರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯು ಕುಟುಂಬಾಧಾರಿತ ಉದ್ಯೋಗದಾಚೆಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರು ವಿವಿಧ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳೊಡನೆ ಪಾರಿಸರಿಕ ಬೇಸಾಯ ತತ್ವಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವು ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಿಸರಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ - ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಲಾಭ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

16

ರೈತ ಬಜಾರ್: ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

■ ಸುಭೇಂದು ಡೇ

ರೈತರಿಗೆ ನೇರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ ರೈತ ಬಜಾರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ 14 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದಕರು (ರೈತರು) ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

18

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಹತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು

■ ಯಾನ್ ಡೌ ವಾನ್ ಡೆರ್ ಪ್ಲೋ

2014ನೇ ವರ್ಷವನ್ನು 'ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ವರ್ಷ'ವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಬೇಸಾಯ (ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಫಾರ್ಮಿಂಗ್) ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗಳಿವೆ. ಇದು ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೇ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಜನರು ಕೃಷಿ ಕಸುಬಿನಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಯಾನ್ ಡೌ ವಾನ್ ಡೆರ್ ಪ್ಲೋ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಏನಿದು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ?

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಕಷ್ಟ. ಆಯಾ ದೇಶದ ಆಡಳಿತ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳಿರಬಹುದು, ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಗಳು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು...ಹೀಗೆ ಹತ್ತು-ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲೂ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವೂ ಪ್ರಲೋಭನೀಯವೂ ಆಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ತೀರಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರುವ, ಹಲವು ಹಂತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಹು ಆಯಾಮದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಮಾತೇ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಹತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಈ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ನಾವು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆಂದು, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಗಾತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಜನರು ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ 'ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಬದುಕಲು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಮಾರ್ಗ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ, ಇದನ್ನು ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಸಮತೋಲನ

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಹತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

1. ಮೊದಲನೆಯದು ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬವು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಮುಖ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

(1). ಆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ, ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಜಮೀನು ಅಥವಾ ಭೂಮಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಬೆಳೆಗಳು, ಆನುವಂಶಿಕ

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಕೃಷಿಗಾಗಿ

ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಬದುಕಲು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಮಾರ್ಗ. ಹಾಗಾಗಿ, ಇದು ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಮನೆ, ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಬಗೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಲಾಭೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಈ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಅಥವಾ ರೈತರು ಮತ್ತೆ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು...ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಾರ್ಮಿಕ ಬಲವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೇ ಒದಗಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ (2) ಇರುವ ಕಡೆ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಪಣಾ ಭಾವ, ಕಠಿಣ ಶ್ರಮ, ಉತ್ಸಾಹದ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕೂಡ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿಯು ಕುಟುಂಬದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬವು ಕೃಷಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು, ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ನಂಟು (3) ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಕೂಡ ಅದರದೇ ಆದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ

ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - 'ಉಣ್ಣುವ ಬಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳ' ಅನುಪಾತ. ಈ ಸಮತೋಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬವೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಕೊಂಡಿ

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಕತ್ವ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳು ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಆದಾಯದ ಅಂಶ (ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣ) ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಎರಡನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ (4). ತಾವೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯ ಗುಣ ಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಲಬೆರಕೆ ರಹಿತವೆಂಬ ಖಾತ್ರಿಯು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಲಾಭವಾಗಿ ಒದಗಿಬರುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ (5), ಇದು ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸೂರು, ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಆಶ್ರಯ. ಇಲ್ಲೇ ಆ ಕುಟುಂಬ ಬಾಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬವು ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಕೊಂಡಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ (6). ಇದರರ್ಥ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃಷಿಭೂಮಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಅಥವಾ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ದುಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬವು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ರೂಪಿಸಿದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಯಾರಾದರೂ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಆಕ್ರೋಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಅನುಭವಗಳ ಮೊತ್ತವು ದಾಸ್ತಾನಿರುವಂಥ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ (7). ಕೃಷಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಪಡೆದ ಅರಿವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದೃಢವಾಗಿ ದಾಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರ ವಿವಿಧ ಒಳನೋಟಗಳು, ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಮಧನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ನಂಟು

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಜೊತೆಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ ಮತ್ತು ಕೆಲವೆಡೆ ಇದು ನಗರದವರೆಗೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಳ (8) ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ (9). ಇಲ್ಲಿ ಜನರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಾವು ಇರುವಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ (10). ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನ ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇದು ನಿಸರ್ಗದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ರೈತರು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಸಂಬಂಧಿತ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು 'ದ್ವಿಗುಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ದ ಸಾಕಾರ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಹೊರಗಿನವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ತಾವು ಜೀವಿಸುವ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ, ಜನರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಅನುಕೂಲವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ, ಬದುಕು, ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ - ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕಾಗಿ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಶ್ರಮದ ಸಂಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಬಂಡವಾಳವಾಹಿತನಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ; ಹೇಗೆಂದರೆ, ಏರೋಬಿಕ್ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳು ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ. (ನಾನು ಈ ಚಿಂದದ ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಅರ್ಜೆಂಟಿನಾದ ರಾವುಲ್ ಪಾಜ್ ಲೇಖನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ).

ಇದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ?

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಫಲ ನೀಡುವ, ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾದ, ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕುವ, ಬೇಗ ಫಲನೀಡುವ, ನಿತ್ಯನೂತನವಾದ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು, ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಜೀವನಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಾಹ್ಯ ಅಡಚಣೆಗಳು

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೂ ಈ (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ) ಎಲ್ಲಾ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವು. ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ, ಹೆಚ್ಚು ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮ ಅಥವಾ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರೂ ಕೃಷಿ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೃಹತ್ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅಥವಾ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಕರಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 70ರಷ್ಟು ಬಡವರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಂತರಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳು

ಬಾಹ್ಯ ಅಡಚಣೆಗಳಂತೆಯೇ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಂತರಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯುವಜನರು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ 'ರೈತಾವಲಂಬಿ' ಆಗಿರದೇ ಹೆಚ್ಚು 'ಉದ್ಯಮಶೀಲ' ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಆಧುನೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾದಂತೆಯೇ ಭೂಗೋಳದ ದಕ್ಷಿಣವೂ ಒಳಗಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಕೃಷಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗಳು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯಷ್ಟೆ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿನ ನಿಜವಾದ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳು ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಪಡೆದು ಆ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇದು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ನಿರಂತರತೆ (ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ತೊಡಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಇಂಥದನ್ನು ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡೆ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮರು ಬೇಸಾಯ

ನಾವು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮಾರಲು ಹೊಸ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು....ಈ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆದಾಯವನ್ನು ಕೃಷಿ-ಪರಿಸರ ತತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೊಸ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು

'ಮರು ಬೇಸಾಯ'ದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅವರು ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮರುಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮರು ಬೇಸಾಯವು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯು ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಾದರೆ, ನಾವು ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿರುವ ಧೋರಣೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು, ಬಹುರಾಷ್ಟೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು (ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಐ, ಐಎಫ್‌ಎಡಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಇತರೆ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಗಳು), ಹಾಗೆಯೇ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಗಳು, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಸಹಕಾರವೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ನೀತಿ ಅಥವಾ ಕಾನೂನುಗಳು ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರ ಹಕ್ಕನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಭದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸೂಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳಂತೆ ಇತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತೆಯೇ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಂದೋಲನಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ರೈತರು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಹೊಸದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು, ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಗಾರರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಅವರ ಜೊತೆ ಸಂವಾದಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೂಲಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ನಾನಿ ಹಾಡಬೇಕು. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ನಾವಿನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆ-ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ಶುಭ ಸುದ್ದಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಧನೆಯಾದರೂ ಸರಿ, ಅದು ಕೂಡ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

■ Jan Douwe van der Ploeg

Professor of Rural Sociology
Wageningen University and
China Agricultural University, Beijing.

E-mail: JanDouwe.Vanderploeg@wur.nl
www.jandouwewanderploeg.com

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯ, ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 4, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2013

ವಿಸ್ತರಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪಾಠಗಳು

■ ಟಿ.ಎಮ್.ರಾಧಾ

ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳೆವರ್ಧನಾ ಪದ್ಧತಿ (SRI)ಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಾಗೂ ದೃಢವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ಸಬಲೀಕರಣ, ಸಹಯೋಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ನಿರಂತರ ಸಹಕಾರ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಬೆಂಬಲಗಳು SRI ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳಾಗಿ ಒದಗಿಬರುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ತಮಿಳುನಾಡುಗಳ ಬರಪೀಡಿತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಹವಾಗುಣಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ, ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗಿ ಹಲವಾರು ರೈತರು ಅಲ್ಪ ನೀರಾವರಿ ಪೂರೈಕೆಯಿಂದಲೇ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾಹ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬರ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದಾಗಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತತ್ಪಾರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅಂತರ್ಜಲದ ಅನಿಯಮಿತ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೊರತೆಗಳು ಸೇರಿ ಮಣ್ಣಿನ ತೇವಗುಣವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅವನತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. AMEF, ಇಂತಹ ಒಣಭೂಮಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು

ಆದರೆ AME ಫೌಂಡೇಶನ್ ಬೆಂಬಲಿತ ರೈತರು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೊಲದ ಚಿಕ್ಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಫಲಿತಾಂಶ ನೋಡಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಬಯಸಿದ್ದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೊರೆತ ಇಳುವರಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗದಲ್ಲಿ SRI ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತು. ಈ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಉತ್ಸುಕರಾದ ನಾವು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರೈತರನ್ನು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸತೊಡಗಿದೆವು. 2008ರ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ 250ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರು ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯಲು SRI ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

2008-09ರಲ್ಲಿ, WWF ಮತ್ತು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಫೌಂಡೇಶನ್ ನೀಡಿದ ಬೆಂಬಲದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ನಾವು ಒಂಬತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದೆವು. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಮೆಹಬೂಬ್ ನಗರ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತೂರು, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಧರ್ಮಪುರಿ, ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ, ಪೆರಂಬದೂರ್, ಪುದುಕೋಟ್ಟೈ ಮತ್ತು ತಿರುಚಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಹಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆವು. ಧಾರವಾಡದ ಮಳೆ ಕೊರತೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವುದು AME ಫೌಂಡೇಶನ್‌ಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿತ್ತು. 2009-10ರ ವೇಳೆಗೆ, 4,900ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರು SRI ಅನುಸರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ನಬಾರ್ಡ್‌ನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಹಕಾರದಿಂದಾಗಿ 2010-11ರ ವೇಳೆಗೆ ನಾವು 13,000 ರೈತರನ್ನು; 2011-12ರಲ್ಲಿ 16,000 ರೈತರನ್ನು; ಮತ್ತು 2012-13 ರಲ್ಲಿ 19,000 ರೈತರನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ರೈತರು ರಾಗಿ ರೈತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಕೃಷಿ ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂದಾಯಿತು. ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಮೇಲೆ, ಹಾಗೂ ಕ್ರಮೇಣ ರಾಗಿ ಹಾಗೂ ತೊಗರಿ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅದು ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡಿತು.

ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ಯತ್ನ

2004-05ರಲ್ಲಿ, ಸತತವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ರೈತರು, ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ SRI ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಕಲಿಕೆ, ಹೊಸತನ, ಸಬಲೀಕರಣ

SRI ಒಂದು ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ನಮ್ಮ ರೈತರಿಗೆ SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು ರೈತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ (ಫಾರ್ಮರ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್, FFS) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು. ಎಲ್ಲ ಋತುಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ಕಲಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಲೆಂದು ನಾವಿದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡೆವು. ರೈತ ಗುಂಪುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಋತುಮಾನದುದ್ದಕ್ಕೂ ರೈತರಿಗೆ ರೈತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ಮೂಲಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. FFS ಮೂಲಕ ರೈತರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ನೆರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಅಗತ್ಯ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಊರುಗೋಲಿನ ಆಸರೆಯು ರೈತರಿಗೆ FFS ಅನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿತು. ಅನುಭವ ವಿನಿಮಯದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ FFS ಮತ್ತು PTD (ಪಾರ್ಟಿಸಿಪೇಟರಿ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್)

ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ರೈತರಲ್ಲಿ ವಿನೂತನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾದವು. ರೈತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಹಲವು ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

ಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ತರಬೇತಿಗಳು, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು. ರೈತರ ನಡುವಿನ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯವು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಸರಾಸರಿ 250ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ವಾರ್ಷಿಕ ಎರಡು ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಋತುವಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಭೇಟಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಆಯೋಜನೆಗೊಂಡವು.

ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ನಾವು ರೈತರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದೆವು. PTD ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಹೊಸ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ವಿವಿಧ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾದವು. ಬೀಜ ದರ, ನೆಟ್ಟಿಯ ಅವಧಿ, ಕಳೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇಂತಹ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು 18 ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದ ರೈತರು ಸ್ವತಃ ತಾವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳೊಡನೆ ಬಂದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಇಲಾಖೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಹದ ಸೀಡ್ ಡ್ರಿಲ್‌ಗಳು ವಿಪರೀತ ಭಾರವಿದ್ದು, ಹಾನಿಯುಂಟುಮಾಡುವಂತಿದ್ದವು. ಕೆಲ ರೈತರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಗುರ ತೂಕವುಳ್ಳ ಮರದ ಸೀಡ್ ಡ್ರಿಲ್ ಅನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ, ಕಳೆನಾಶಕದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬ್ಲೇಡುಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ರಂಧ್ರವೊಂದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಿರುವಾಗಲೂ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ರೈತರು SRI ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಡೆತಡೆಗಳಿದ್ದವು. AME ಫೌಂಡೇಶನ್ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಸ್ಪಂದನೆ ನೀಡುತ್ತಾ, ಅಗತ್ಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸೋಮನಕೊಪ್ಪದ ರೈತರಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಲು ಕೆಲಸಗಾರರೇ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೈತರ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಫೌಂಡೇಶನ್, ಅವರಿಗೆ ನಾಟಿ ಯಂತ್ರ (ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟರ್) ವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಈ ಎಂಟು ಸಾಲಿನ ಬತ್ತದ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟರ್ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ರೈತರು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೆಚ್ಚದ ಆರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿ, ಉಳಿತಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಗ್ರಾಮಗಳ ಒಳಗೆ ಪ್ರಸರಣ

SRI ಬತ್ತ ಕೃಷಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರ ಉಳಿಕೆಗಾಗಿ ಸತತ ಸಂಪರ್ಕ, ಬಲವರ್ಧನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಯಿತು. ಇದು ಹೊರಗಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದ AME ಫೌಂಡೇಶನ್‌ಗೆ ಸುಲಭ

ಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವ ರೈತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ತರಬೇತುಗೊಳಿಸಿದವು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ಉತ್ತೇಜಕರನ್ನಾಗಿ (ಸಸ್ಟೈನಬಲ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಪ್ರಮೋಟರ್ - SAP) ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದೆವು. ಈ ಯುವಕರು, ಪರ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಯುವಕರನ್ನು SAP ಆಗಿ ತರಬೇತುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಯುವ ರೈತರ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರು SRI ಅನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಡಿ.ಪಿ.ಹಳ್ಳಿ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು SRI ಹಳ್ಳಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಈಗ SRI ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಒಮ್ಮುಖತೆ

ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ AME ಫೌಂಡೇಶನ್, ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕ ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಹಾಗೂ ಎನ್‌ಜಿಒ ಜಾಲಗಳ ಸಹಯೋಗ ಪಡೆಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅವಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ತರಬೇತಿಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿತು. ನಾವು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಬಿಇಎಸ್‌ಟಿ, ಎಸ್‌ಪಿಪಿಡಿ ಎನ್‌ಜಿಒ ಹಾಗೂ ಎನ್‌ಜಿಒ ಜಾಲಗಳೊಡನೆ; ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಕೋ ಕ್ಲಬ್ ಹಾಗೂ ಎವಿಎಫ್‌ಗಳೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಎಲ್ಲಿ AME ಫೌಂಡೇಶನ್ ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸತೊಡಗಿದೆವು. ಈ ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಲ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಇಲಾಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ, ಕಾರ್ಯಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸತೊಡಗಿದೆವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 2009ರ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ AME ಫೌಂಡೇಶನ್ ಹಾಸನ ತಾಲೂಕಿನ ಸಕಲೇಶಪುರದಲ್ಲಿ, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿತು. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ AME ಫೌಂಡೇಶನ್, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯು ಐದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದ ಫಾರ್ಮ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಿತು. ಈ ಫಾರ್ಮ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ SRI ಕೆಲಸದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು.

ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರ

SRI ಅಭಿಯಾನದಂತಹ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. 2009ರಲ್ಲಿ AME ಫೌಂಡೇಶನ್, ರೈತರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು, ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ SRI ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯ 25 ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸುಮಾರು 1500 ರೈತರನ್ನು ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೋಲಾರ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಸಮೂಹ ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ಬ್ಯಾನರ್‌ಗಳು, ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳು, ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಡಿಯೋ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ SRI ತತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಯತ್ನ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ಯತ್ನಗಳು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರ ಮೇಳೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು.

ಇತರ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ SRI ಅಳವಡಿಕೆ

ಬತ್ತ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ SRI ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಕರ ಫಲಿತಾಂಶ ಪಡೆದ ರೈತರು, SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಾವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗಿ, ತೋಗರಿ ಮೊದಲಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾದರು. 2010-11ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 290 ರಾಗಿ ಕೃಷಿಕರು ಕೆಲವು SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇದು, ಕಡಿಮೆ ಬೀಜ ದರ, ಮೊಳಕೆ ಸಸಿಯ ನಾಟಿ, ಕಳೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ 14 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ರೈತರು 209 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ರಾಗಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 22ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಶೇ. 33ರಷ್ಟು ಲಾಭವನ್ನೂ ಅವರು ಪಡೆದರು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸತೊಡಗಿದರು ; ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಗಿ ಕೃಷಿಗೆ SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆ 900ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, 2010 - 11ರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸುಮಾರು 35 ತೋಗರಿ ಕೃಷಿಕರು ಹದಿನಾರು ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರು. ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿ ಶೇ.70ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಕಲಿಕೆಗಳು

ಇಂದು SRI, ಮೂರು ಬರಪೀಡಿತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 19000ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬತ್ತ ಬೆಳೆಗಾರರನ್ನು, 977 ರಾಗಿ ಬೆಳೆಗಾರರನ್ನು ಹಾಗೂ 70 ತೋಗರಿ ಬೆಳೆಗಾರರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವದಡೆಗೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಂಶಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಾವು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಿರಂತರ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. FFS ಮತ್ತು PTD ಯಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು, ಇತರ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯಾವಕಾಶ ನೀಡಿದವು. ಇವುಗಳಿಂದ ದೊರೆತ ಫಲಿತಾಂಶವು ಇತರ ರೈತರಿಗೂ ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡಿದವು. ಜ್ಞಾನ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಣ್ಣ ರೈತರೊಡನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ವಿಪರೀತ ನಾಚಿಕೆ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಊರುಗೋಲಾಗಿ ನಿಂತು, ಮೂರು ಋತುಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಜೊತೆ ನಿಂತು SRI ಅನ್ವಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಋತುಮಾನದಲ್ಲಿ FFS ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ SAP ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ವಿಶೇಷತಃ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು

ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವಕರಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕೃಷಿಕರು. ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತೇವೆ. SRI ವಿಸ್ತರಣೆ ನಮಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ಪಾಠ - ಕೆಲವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ನಾವು ಬಹುತೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ವರ್ಧನೆ ಹಾಗೂ ಹಣ ಬೆಂಬಲ ಗಳಿಸುವುದು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, SRI ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖಜಾನೆಯಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ರೈತರಿಗೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅಳವಡಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಹುತೇಕ ರೈತರು SRI ಅನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥಾ ರೈತರಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೆಲಸಗಾರರ ವೆಚ್ಚ ಉಳಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳ ವಿತರಣೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, SRI ಅನ್ನು ರೈತರ ಬಳಿ ಹೇಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಅದರ ವಿಸ್ತೃತ ಅಳವಡಿಕೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. SRI, ರೈತರ ಮೇಳೆ ಹೇರಲಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಇನ್ನಿತರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಂತೆ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ವಿಕಸಿತಗೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ರೈತರನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ತಳಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ SRI ಹೆಚ್ಚು ವೇಗವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೂ ಹಬ್ಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

References:
Sangeeta Patil
Upscaling an innovative practice in rainfed paddy cultivation,
 LEISA India, Vol 11, No.4,
 December 2009, p.15-17
AMEF, Producing more food grain with less water, Project
 Completion Report of AMEF-WWF Collaborative Programme,
 2011

■ **T M Radha**
 AME Foundation
 #204, 100 Ft. Ring Road, Banashankari,
 2nd Block, 3rd Stage, Bangalore – 560085
 E-mail: amebang@giasbg01.vsnl.net.in

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
 ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯ, ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 1, ಮಾರ್ಚ್ 2013

ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಕಲಕೆ

■ ತುಷಾರ್ ದಾಶ್, ಬಿಸ್ವನಾಥ್ ಸಿನ್ಹ

ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ನಡುವೆ ಎಸ್‌ಆರ್‌ಐ ಅನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ತಂಡಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಕುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಎಸ್‌ಆರ್‌ಐ ಅನ್ನು ವ್ಯಾಪಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಎಸ್‌ಡಿಟಿಟಿ ಯು ಕಳೆದ ಆರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿದ್ದು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಎನ್‌ಜಿಒ ಪಾಲುದಾರರು, ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಹಾಗೂ ಎಸ್‌ಆರ್‌ಐ ಅನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯೊಡನೆ ಜೋಡಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿವೆ.

ಅಕ್ಕಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರವಾಗಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ (44 ಮಿಲಿಯನ್ ಹೆಕ್ಟೇರ್) ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಶೇ.29ರಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಎರಡನೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಶೇ.20ರಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಅನ್ವಯದಿಂದಾಗಿ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಆಯಿತಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ

ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯು ಬಹುತೇಕ ನಿಂತೇಹೋಯಿತು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಏರಿಕೆಗೆ ಬಳಸಲಾದ ಪೂರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇನೂ ಬೀರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಲ್ಲ ಮಿತವ್ಯಯಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ವಿಧಾನವೊಂದರ ಅಗತ್ಯ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಇಂಥಾ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಆಫ್ ರೈಸ್

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ SRI ಅಳವಡಿಕೆ

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಯೋಜನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ವಿವರಗಳು	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13 (ಖಾರಿಫ್)
■ ಒಳಗೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳು	2	7	8	10	11	11	6
■ ಒಳಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	14	18	82	104	109	94	67
■ ಪಾಲುದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ	2	5	127	161	143	127	65
■ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆ	11,000	14,000	37,000	65,043	90,436	150,082	128,229
■ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ)			8,140	21,544	27,184	47,247	69,093
■ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ)			0.22	0.33	0.30	0.31	0.54

ಇಂಟೆನ್ಸಿವಿಟಿ - SRI (ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ವರ್ಧನಾ ಪದ್ಧತಿ) ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂತು. SRI ವಿಧಾನವು ಒಂದು ದಶಕದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರಳ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಒಂದು ಗುಚ್ಛ. ಬಡ, ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಆಹಾರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮೂಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

SDTT ಮತ್ತು SRI

ಸರ್ ದೋರಬ್‌ಜಿ ಟಾಟಾ ಟ್ರಸ್ಟ್ (SDTT) ಹಾಗೂ ಮುಂಬೈನ ಇನ್ನಿತರ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು SRI ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಿದವು. 2006ರಲ್ಲಿ ಟ್ರಸ್ಟ್, ತನ್ನ ಜೀವನಾಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಪಾಲುದಾರರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿತು. 2007ರ ವೇಳೆಗೆ ಪಾಲುದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಐದಕ್ಕೇರಿತು; 11,000 ರೈತರು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬಂದರು.

ಆರಂಭಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ದೊರೆತ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಯಶಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಅಕ್ಕಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ|| ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ವರದಿಗಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜನಗೊಂಡ ಟ್ರಸ್ಟ್, 2008ರ ವೇಳೆಗೆ SRI ಅನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲು ಮುಂದಾಯಿತು.

ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮಟ್ಟದ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುವ ಟ್ರಸ್ಟ್ ನ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. SRI ಅನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯ ವಿಧಾನವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ SRI ಅನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು, ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ರೈತರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಸಂವಾದ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ SRI ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು - ಇವು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಇನ್ನಿತರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಸರಣ

2008ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ 10.94 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬಜೆಟ್ ಮಂಜೂರಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಇದು ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಉತ್ತರಖಂಡ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಒರಿಸ್ಸಾ,

**ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ,
0.5 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ SRI ಪದ್ಧತಿ ನೀಡುವ
ಇಳುವರಿಯು ದಿನಕ್ಕೆ 2.5 ಕೆ.ಜಿ ಅಕ್ಕಿ ಬಳಸುವ
ಆರು ಜನರ ಒಂದು ರೈತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ 69
ಹೆಚ್ಚುವರಿ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ
ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.**

ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಢ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳ ಒಟ್ಟು ಎಂಭತ್ತೆರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಗೊಂಡವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 127 ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಪಾಲುದಾರರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಸುಮಾರು 37,000 ರೈತರನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದವು.

2009 -10 ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ SRI ಯೋಜನೆಯ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ವರದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಅದನ್ನು ಎರಡನೆ ಹಂತಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಯೋಜಿಸಿತು ಮತ್ತು 2010 - 13ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ರೂಪುರೇಷೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು.

ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ಸಂಚಲನ

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತವು 2010ರಲ್ಲಿ, 23.91 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಜೆಟ್ ಮಂಜೂರಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸೇರ್ಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹನ್ನೊಂದಕ್ಕೇರಿತು. ಎರಡನೇ ಹಂತದ ಯೋಜನೆಯು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಲುಪುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸುವ ಹಾಗೂ SRI ತತ್ವಗಳನ್ನು ಇತರ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

2010ರ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು 109 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ 90,436 ರೈತರನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು, 143 ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. 2011ರ ವೇಳೆಗೆ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 150,082ರಷ್ಟಾಗಿ, 47,247 ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. 2012ರ ಖಾರಿಫ್ ವೇಳೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು 128,229 ರೈತರನ್ನು ತಲುಪಿ, ಆರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡ 65 ಪಾಲುದಾರರ ಮೂಲಕ 69,093 ಎಕರೆಯಷ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಜ್ಞಾನ ಸಂವಹನ ಜಾಲ

SRI - ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್

SRI ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಅಳವಡಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಪೂರಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ವಿನಿಮಯ ತಂತ್ರವು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು, ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆ ಮತ್ತು ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ - ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಚಾಲನೆಗೊಂಡ ಅರಂಭದ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ 'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯ' ಪತ್ರಿಕೆಯು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಇದರ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ.

ದಶಕಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಹಿತಿ ಸಂವಹನವು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಕರವಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೆ ಜಾಲವು ವಿವಿಧ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ವರದಿ, ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ತಲುಪುವ ಸುಲಭ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲವಾಗಿಯೇ SRI - ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್ ನಂತಹ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಜಾಲ ತಾಣವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೆಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

SRI- ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್ ಒಂದು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಜಾಲವಾಗಿದ್ದು, 2007ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವ ಮುಂಬೈ ಮೂಲದ ಪ್ರಮುಖ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಸರ್ ದೋರಬ್ ಜಿ ಟಾಟಾ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ SRI ಪದ್ಧತಿಯ ಅಳವಡಿಕೆ, ಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಕುರಿತು ರೈತರು, ವೃತ್ತಿಪರ ಕೃಷಿಕರು, ಕೃಷಿ ಪರಿಣಿತರು, ಸಂಶೋಧಕರು, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಾಸಕ್ತರು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಲು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

SRI - ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್, ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹರಡುವ ಹಾಗೂ ಅದರ ತಿಳಿವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಪರಿಸರ ಆಧಾರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ.

ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ, ಕಬ್ಬು, ರಾಗಿ, ತರಕಾರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೆ SRI ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರ ಅನುಭವ ಕಥನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಸಮಾಜೋಪಯುಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಈ ಗುಂಪು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಂಪಿನ ಜ್ಞಾನ ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರು ಕೇವಲ SRI ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಬದಲಾವಣೆಯಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. SRI ಅನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಂತದ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳ ವಿನಿಮಯವು ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತ ವರದಿಗಳು ಅದಾಗಲೇ <http://sdtt-sri.org/discussion-groups> ತಾಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

SRI ಕುರಿತಾದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳ ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ ವಿನಿಮಯಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಗುಂಪು ಪ್ರಮುಖ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ನಡುವೆ ಸಹಯೋಗದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಗುಂಪು ನೂರಾರು ಎನ್‌ಜಿಒಗಳಿಗೆ SDTT ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಹಾಗೂ SRI ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತಳ ಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ವೇದಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕೆಲವು ಟೀಕಾಕಾರರು ಈ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳು ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನವೆನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ SRI - ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್‌ನ ಅನುಭವ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳಿಂದ, ದೊರೆಯುವ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆದ ಅನೇಕ ರೈತರು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರೂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ತಳಮಟ್ಟದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇದು ರೈತರಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನ ವಿನಿಮಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ SRI ನಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳು ಈ ಅನ್ವಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಮಾಹಿತಿ ವಿನಿಮಯವೇ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು, SRI - ಇಂಡಿಯ ಗೂಗಲ್ ಗ್ರೂಪ್, ವಿವಿಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಮಾನಾಸಕ್ತರು ಸೇರಿ ಮಾಹಿತಿ ವಿನಿಮಯ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಸಮರ್ಥ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ SRI ಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

SRI - ಇಂಡಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ದಯವಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಬರೆಯಿರಿ:
ಇ ಮೇಲ್: sriindia+owner@googlegroups.com

■ ಅನಿಬ್ರತಾ ಬಿಸ್ವಾಸ್

ಲಿವೋಲಿಂಕ್ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಎ-39, ನೀಲಕಂಠ ನಗರ, ದೇಬರಾಯ್ ಕಾಲೇಜ್ ಬಳಿ, ನಯಾಪಲ್ಲಿ, ಭುಬನೇಸ್ವರ್ - 751012, ಒಡಿಶಾ.

ಇ ಮೇಲ್: livolink@gmail.com

ಗೋಧಿಯ ಮೇಲೆ SRI ತತ್ವಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವರ್ಷವಾರು ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ 1ರಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಭಾಗಿದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ರೈತರು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅಗ್ಗದ ಕಳೆನಾಶಕಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ SRI ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಂದರು. SRI ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಗೋಧಿ, ರಾಗಿ, ಮೆಂತೆ, ಕಬ್ಬು, ಧಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬೆಳೆ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ರೈತರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ 'ಗೋಯಿಂಗ್ ಕ್ರಾಪ್ಸ್ ವಿಡ್ SRI ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್' (SRI ತತ್ವಗಳಿಂದ ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತರಲಾಯಿತು.

ಖಾರಿಫ್ 2010ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನವು SRI ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸರಾಸರಿ ಧಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ (4.68ಟನ್/ಹೆಕ್ಟೇರ್) ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗೆ (3.37 ಟನ್/ಹೆಕ್ಟೇರ್) ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಶೇ.38.87ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆ ಕಂಡಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಾಸರಿ (3.23 ಟನ್/ಹೆಕ್ಟೇರ್)ಗಿಂತ ಶೇ. 44.89ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡಿದೆಯೆಂದು ವರದಿ ನೀಡಿತು. ಹಾಗೆಯೇ, SRI ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಇಳುವರಿಯು (5.10 ಟನ್/ಹೆಕ್ಟೇರ್) ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ (3.69 ಟನ್/ಹೆಕ್ಟೇರ್) ಶೇ. 38.21ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡಿತು.

ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಭಾರತದ 7 ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಹವಾಮಾನ ವಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ 8 ರಾಜ್ಯಗಳ 5,000 ರೈತರು ನೀಡಿದ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, 0.5ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ SRI ಪದ್ಧತಿ ನೀಡುವ ಇಳುವರಿಯು ದಿನಕ್ಕೆ 2.5 ಕೆ.ಜಿ ಅಕ್ಕಿ ಬಳಸುವ ಆರು ಜನರ ಒಂದು ರೈತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ 69 ಹೆಚ್ಚುವರಿ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. 2009ರ ಖಾರಿಫ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ 7 ರಾಜ್ಯಗಳ 482 ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಇಳುವರಿ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕೂಡ ನೀರಿಗೆ ತತ್ಪಾರವಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ SRI ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಫಲಿತಾಂಶ ನೀಡುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸಿತು.

ಆನ್‌ಫಾರ್ಮ್ ಸಂಶೋಧನೆ

ಗೋಧಿಯ ಮೇಲೆ SRI ತತ್ವಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ

SRI ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಹಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ, ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಆನ್‌ಫಾರ್ಮ್ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವತ್ತ ಯೋಜನೆಯು ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿತು. 2009ರ ವೇಳೆಗೆ ನಾವು ವಿವಿಧ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ತಂಡವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಕೃಷಿ ಹವಾಮಾನ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಆಯ್ದು ಆರು ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ರೈತರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು SRI ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯೇಟ್ ಹಾಗೂ ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಣಿತರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆನ್‌ಫಾರ್ಮ್ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಟ್ರಸ್ಟ್ 2011ರಿಂದ SRI ಮೇಲೆ ಆನ್‌ಸ್ಟೇಷನ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಬಿಧಾನ್ ಚಂದ್ರ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು (BCKV) ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಜೊತೆಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ (ಗಯಾ, ಬಿಹಾರ್) ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದ (ಉತ್ತರಖಂಡ) ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಮೇಲೆ SRI ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

SRI ಅನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನುಸರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿವೆ. SRI ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಹಾರ, ಜಾರ್ಖಂಡ್ ಹಾಗೂ ಒಡಿಶಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಿಸಿದ

ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಮಣಿಪುರ, ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಢ ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೂಡ ಈ ರೈತ ಸ್ನೇಹಿ ಉಳುಮೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವ ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದೆ.

SRI ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ SDTT ನಡೆಸಿದ ಯತ್ನಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡ NABARD, ತಾನು ಕೂಡ SRIಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದೆ. SDTT - SRI ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವ ನಬಾರ್ಡ್, ಎನ್‌ಜಿಒ ಪಾಲುದಾರರೊಡಗೂಡಿ, 2010ರ ಖಾರಿಫ್‌ನಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಯೋಜನೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ SRI ಕ್ರಮೇಣ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದರತ್ತ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ದೇಶದ ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಲಾಭ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಹಾಗೂ ಅರಿವಿನ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ SDTT ಯು 2009ರಲ್ಲಿ SRI ಇಂಡಿಯ ಇ-ಗ್ರೂಪ್ ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ SRI ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವವರ ಅನುಭವ, ಪರಿಣಿತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಸಲಹೆಗಳು, ಸಂಶೋಧಕರ ವರದಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಚರ್ಚೆಗೆ ವೇದಿಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ (ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ ಪುಟ 12 ನೋಡಿ). ಈ ಇ - ಗುಂಪು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸುಮಾರು 500 ಸದಸ್ಯರು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ SRI ಚಳವಳಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಕಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ದ್ವೈಮಾಸಿಕ ವರದಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

SRI ವಿಸ್ತರಣೆ ಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಲಿಕೆ

- ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದಾಗಿ SRI ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಪೀಪಲ್ಸ್ ಸೈನ್ಸ್ ಇನ್‌ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (PSI), ಪ್ರೊಫೆಶನಲ್ ಅಸಿಸ್ಟೆನ್ಸ್ ಫಾರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಕ್ಷನ್ (PRADAN), ಸೋಸೈಟಿ ಫಾರ್ ಪ್ರಮೋಶನ್ ಆಫ್ ವೆಸ್ಟ್‌ಲಾಂಡ್ಸ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ (SPWD), ರೋಂಗ್ರೀ ನಾಗ ಬ್ಯಾಂಪ್ಪಿ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ (RNBA), ರಾಜರಾಜ್ ಪ್ರಸಾರಿ ಮತ್ತು ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ವಲ್ಡ್ ಸಾಲಿಡರಿಟಿ (CWS) - ಈ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು SRI ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವು.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಿಎಸ್‌ಒ ಗಡಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ SRI ಗೆ ಸ್ವೀಕಾರ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲಾಯ್ತು. ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಟ್ರಸ್ಟ್ ಒಡಗೂಡಿ SRI ಅನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಪಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ (RKVY), ಫಾರ್ಮರ್ಸ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಫಂಡ್ (FTTF) ಮೊದಲಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳೊಡನೆ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.
- SRI, ಒಂದು ಶುದ್ಧ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪದ್ಧತಿ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದೊಂದು ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಬಳಕೆದಾರನ ವರೆಗೆ ಅದರ ತಿಳಿವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳ

ನಂತರ SRI ಪಯಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಹೀಗಿದೆ : ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿ (Village Resource Person - VRP)ಯು SRIನ 50-60 ರೈತರೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. 15 - 20 ವಿಆರ್‌ಒಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ (ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರದೇಶದ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣ, ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 750 - 1200 ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ) ಒಬ್ಬ ಸ್ಥಳೀಯ ಕುಶಲ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕರ್ಮಚಾರಿ (Skilled Extension Worker - SEW) ಇರುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ವಸ್ತು ವಿಷಯ ತಜ್ಞರೂ (Subject Matter Specialist -SMS) ಇದ್ದು, ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯ ಉನ್ನತೀಕರಣಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು SRIಯೋಜನೆಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದರೂ, ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಿಹಾರ ಸರ್ಕಾರವು ಅದಾಗಲೇ ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ನ್ಯಾಶನಲ್ ರೂರಲ್ ಲೈವ್‌ಲಿಹುಡ್ ಮಿಷನ್ (NRLM) ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಡ.) ಸೀಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದೊಂದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. SRI ಅನ್ವಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸದೆ ಹೋದರೆ, ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರೈತರು ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯದ ಸಂಗತಿ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸ. ಆದ್ದರಿಂದ SRI ನ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಹಾಗೂ ಲಾಭಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

SRI ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕೈಗೆಟುಕುವ ದರದಲ್ಲಿ ಕಳೆನಾಶಕಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಕರ್‌ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಗ್ರಾಮ ವಿಕಾಸ ಕೇಂದ್ರ (ಜಾರ್ಖಂಡ್) ಮತ್ತು ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಂಟರ್‌ಪ್ರೈಸಸ್, ಇಂಡಿಯ (IDEI)ದಂತಹ ಸಂಶೋಧಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಯೋಗವು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ದಾರಿ

ಪರಿಶೀಲನಾ ತಂಡದ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣಾ ವಲಯದ ಪರಿಣಿತರು ಮತ್ತೆ 5 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ SRI ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಂತೆ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಅನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 43.18 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಣವೂ ಮಂಜೂರಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವುದು ಹಾಗೂ SRI ಅನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಖಿಖಿಬೆಗೆ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಮೂರನೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಡಿಶಾ, ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಢ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಬಿಹಾರ, ಅಸ್ಸಾಮ್ ಹಾಗೂ ಮಣಿಪುರ - ಈ ಆರು ತೀವ್ರ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳೆಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ನಿರ್ಣಯಗಳು

ಆರಂಭಿಕ ಅನ್ವಯದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳ ಸಾಕಾಗುವುದರಿಂದ, ರೈತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಖುಖ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ರೈತರು SRI ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. SRI ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಳ, ನೀರಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ, ಮಿತ ಬಂಡವಾಳ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಬೀಜ ಪೂರೈಕೆಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಗಳೊಡನೆ, ಪರ್ಬಿಸೈಡ್ ಹಾಗೂ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಇಳಿಕೆಯಾಗುವ ಮೂಲಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಕೆ ಮಿತಗೊಂಡು ಪಾರಿಸರಿಕ ಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಶಾದ್ಯಂತ SRI ಅನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೈತರ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮ ಬದಲಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ರೈತ ಸ್ನೇಹಿ ಬತ್ತ ಬಿತ್ತನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗಬಹುದು. SRI ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗುರುತಿಸಿ, ಅನಂತರ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ರೈತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ಇಂದಿನ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ SRI ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ

ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ, ವಿವರಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ SRI ಅನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಿದೆ.

■ Biswanath Sinha

Senior Program Officer,
Sir Dorabji Tata Trust and the Allied Trusts,
Mumbai.

E-mail: bsinha@sdtatatrust.co.in

■ Tushar Dash

Executive Director,
Livolink Foundation,
Bhubaneswar.

E-mail: tushar.ht@rediffmail.com

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 1, ಮಾರ್ಚ್ 2013

www.leisaindia.org

A website for learning and sharing experiences on LEISA practices.

Main features

- Space to share your LEISA experience
- A source for LEISA practices followed by farmers
- An archive of LEISA India magazines - English edition and regional editions (Tamil, Kannada, Hindi, Oriya and Telugu)
- Photos and videos on LEISA practices
- Interesting cases of people following LEISA practices

ಪಾರಿಸರಿಕ ಬೇಸಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾಲದ ವಿಸ್ತರಣೆ

■ ಪಿ. ಕಮಲಾಸನನ್ ಪಿಳ್ಳೈ

ಏಕಬೆಳೆ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಧುನೀಕರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯು ಕುಟುಂಬಾಧಾರಿತ ಉದ್ಯೋಗದಾಚೆಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರು ವಿವಿಧ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳೊಡನೆ ಪಾರಿಸರಿಕ ಬೇಸಾಯ ತತ್ವಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವು ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಿಸರಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ - ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಲಾಭ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಯಿ ಕೊಟ್ಟುಪೋತ್ಯೆ ಗ್ರಾಮವು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದ್ದು, ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 85ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರಿದ್ದು, ಶೇ. 50ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಣ್ಣ ರೈತರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೈತರು ಏಕಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳು ಹಾಗೂ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

2004 - 2007ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್‌ಜಿಒ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ವಿವೇಕಾನಂದ ಕೇಂದ್ರ (VK-NARDEP) ವು ನಬಾರ್ಡ್ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಹಾಗೂ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಮೀಕ್ರೋ ಘನಾ ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋ ಫ್ಲೋರಾ ಮಟ್ಟವು ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂತು. ಅಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಏಕಫಸಲಿನ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗಲೀ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬತ್ತ ಹಾಗೂ ತೆಂಗು ಬೆಳೆ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಬೇಸಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೂವಿನ ಬೆಳೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ರೈತರು ರಾಸಾಯನಿಕ ತೀವ್ರತೆಯ ಫ್ಲೋರಿಕಲ್ಚರ್ (ಹೂವಿನ ಬೇಸಾಯ) ಅನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವಿಷ್ಟರ ಹೊರತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಲೀ ಆದಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ಯಮಗಳಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳಿಸಲು ವಿವೇಕಾನಂದ ಕೇಂದ್ರವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯ ಇತರ ಉಪ

ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿತು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ರೈತರು 'ಫಾರ್ಮರ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತರಾದರು ಹಾಗೂ ನೋಂದಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಾರ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವ ಪರಿಪಾಠ ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೈತರು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಭೇಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ರೈತರೊಡನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತು, ರೈತರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತು.

ಉಪ ಕಸುಬುಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ

ಕೆಲವು ಗದ್ದೆಗಳ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತೆಂಗಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯನ್ನೂ, ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಲಾಯಿತು. ನಡುವಲ್ಲಿ ಪಶು ಸಾಕಣೆ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಗೋಬರ್ ಘಟಕ, ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಘಟಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವೂ, ಆದಾಯವೂ ದೊರಕುವಂತಾಯಿತು.

ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮೂರನೆ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ 16 ರೈತ ಕುಟುಂಬಗಳು 7ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತಳಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಯೋಜನೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು ಕೂಡ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಫ್ಲೋರಿಕಲ್ಚರ್ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯು ತೀವ್ರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪಶುಸಾಕಣೆಯಂತಹ ಉಪಕಸುಬುಗಳು ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಕಸುಬನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ 13 ರೈತರು 2-3 ಜಾನುವಾರು ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, 4 ರೈತರು

ತೆಂಗಿನ ತೋಟದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಅಂಗುಲ ಜಾಗವನ್ನು ರೈತರು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಇಡೀ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

4 ಪಶುಸಾಕಣೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಿಕರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉಪಕರಣಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಜೇನು ಕೃಷಿ ಘಟಕಗಳು, ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ರೇಷಿಮೆ ಹುಳು ಸಾಕಣೆ ಹೀಗೆ.. ಉಪ ಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲ ಮನೆ ಮಂದಿಯ ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿ, ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಾಯಿತು.

ಜೇನು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುತೇಕ ರೈತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಗೃಹಿಣಿಯರು ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನೊಂದು ಹವ್ಯಾಸದಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವರು. ಈ ಮೂಲಕ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಇಂದು, ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಳ್ಳಿಯು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ವಿಪುಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

ಅರೋಲಾ ಜರಿಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಕೃಷಿ ಚಕ್ರಗಳ ಒಂದು ಅಂಗಭಾಗದಂತೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ರೈತರ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅರೋಲಾ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಅವರು ಮಾರಾಟ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಂದು ನೆರೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಘಟಕಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಹೊರುವವರೂ ಮಹಿಳೆಯರೇ. ಈಗ ಅವರು ಸ್ವಚ್ಛ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಜೈವಿಕಾನಿಲ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಚರಟವನ್ನು ಫಿಶ್ ಅಮೈನೋ, ಪಂಚಗವ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಸಿ ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನೂ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಣಾಮ

ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಿಸರಿಕ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯಂತೂ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯ. ಕುಟುಂಬಾಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಅನುಸರಿಸುವ 19 ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಆಹಾರಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ತರಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಔಷಧ ಸಸ್ಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತರಕಾರಿ ಕೊಂಡು ತರುವ ಅಗತ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅವರು ಮೊಟ್ಟೆ, ಹಣ್ಣುಗಳು, ಹಾಲು ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯ

ನೆರೆ ಬಂದ ಬತ್ತದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರೋಲಾವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಕೊಂಚ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ, ರೈತರು ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ / ಉಪ ಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ, ರೈತ ಕುಟುಂಬಗಳು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಯಮಿತ ಭೇಟಿ ಹಾಗೂ ಸಭೆಗಳು ಕ್ಲಬ್ ಸದಸ್ಯರ ಉತ್ಸಾಹ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿವೆ. ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿ, ಹತ್ತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾವಯವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗುಲಾಬಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಲೇಬಲ್ ಅಂಟಿಸುವುದರಿಂದ ಥೋವಲೈ ಹೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬೆಲೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಸದಸ್ಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೃಹಿಣಿಯರು ಸ್ಥಳೀಯ SHGಗಳ ಮೂಲಕ ನೆರೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಗವ್ಯ, ತ್ರಿ-ಪತ್ರ ಜೈವಿಕ ನಿವಾರಕ ಹಾಗೂ ಫಿಶ್ ಅಮೈನೋಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನಬಾರ್ಡ್ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಫಾರ್ಮರ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್ ಕೂಡ ವಿಸ್ತೃತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬಲಗೊಂಡಿದೆ.

■ **P Kamalasanan Pillai**
Senior Scientist, Vivekananda Kendra-NARDEP
Vivekanandapuram,
Kanyakumari-629702

E-mail: vknardep@gmail.com

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯ, ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 4, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2013

65 ವರ್ಷದ ಶ್ರೀ ಕಾಸಿ ರಾಮಲಿಂಗಮ್, ಪತ್ನಿ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೊಲ ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಕೈದೋಟವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಪುರುಷ ಸದಸ್ಯರು ಮುಖ್ಯ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದರೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸದಸ್ಯೆಯರು ತರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಔಷಧ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮನೆಯ ಕೈದೋಟ, ಕೋಳಿ ಗೂಡು, ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ ಹಾಗೂ ಅರೋಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಕುಟುಂಬವು ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಭದ್ರತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅರೋಲಾ ಮೇವಿನಿಂದ ಹಸುಗಳು ಉತ್ತಮ ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬವು ತರಕಾರಿ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅವಲಂಬನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳದೊಂದಿಗೆ, ಮೊಟ್ಟೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಈ ಕುಟುಂಬವು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರೈತ ಬಜಾರ್: ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

■ ಸುಭೇಂದು ಡೇ

ರೈತರಿಗೆ ನೇರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ ರೈತ ಬಜಾರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ 14 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದಕರು(ರೈತರು) ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ರೈತ ಬಜಾರ್‌ನ ಒಂದು ಬೆಳೆ ಮಳಿಗೆ

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಸರಿಸುಮಾರು 233.84 ಲಕ್ಷ ಟನ್. ಆದರೆ, ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ದಕ್ಕುವ ಹಣ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ 40 ಪೈಸೆ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದ 60 ಪೈಸೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಜೇಬು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 30ರಿಂದ 35ರಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ದರದಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ರೈತ ಬಜಾರ್ ಹುಟ್ಟು

ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ದೀರ್ಘ ಸರಣಿ, ಕಳಪೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳು ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಅದಕ್ಷತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕ ಖರೀದಿಸುವ ತರಕಾರಿಗಳ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನ ಕಂಡುಬಂತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು(ರಿಟೇಲ್) ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿನ ಹೊರೆಯನ್ನೇ ಹೊರಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ ರೈತರು ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ 'ರೈತ ಬಜಾರ್' ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.

ಅದು 1999ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರೈತ ಬಜಾರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಯಾವುದೇ ದಲ್ಲಾಳಿ ಅಥವಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತರಲು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ರೈತರಿಗೆ ಈ ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದ ರೈತರಿಗೆ ಇದು ವರದಾನವಾಯಿತು. ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೇರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಜೊತೆಗೆ, ಗ್ರಾಹಕರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕೂಡ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ 'ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇಲಾಖೆ' ರೈತರಿಗೆ ತೂಕ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರ, ಸಾಗಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮಳಿಗೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೊದಲಾದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಮರ್ಪಕ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಎಸ್ಪೀಸರ್ ಆಫೀಸರ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ (ರೈತ ಬಜಾರ್ ನ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ) 'ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ'ಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದೆ.

1999ರಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಕಳೆದ 14 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ 102 ರೈತ ಬಜಾರ್ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಶಕಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಜಾಲ್ಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ರೈತ ಸ್ನೇಹ ಬಜಾರ್ ಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ SWOT ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ

ಈ ರೈತ ಬಜಾರನ್ನು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಎಕರೆ ಖಾಲಿ ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶೆಡ್, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ, ಪಾರ್ಕಿಂಗ್, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟವಾಗದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದೂರವಾಣಿ, ಫ್ಯಾಕ್ಸ್... ಹೀಗೆ ರೈತರ ನೇರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಹುತೇಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ನಬಾರ್ಡ್ ಯೋಜನೆ ಮೂಲಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತೂಕ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ರೈತರು ತಮ್ಮ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ನಿಗಮದ ವತಿಯಿಂದ ಬಸ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಬ್ಸಿಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಬೀಜ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೂ ರೈತರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ರೈತ ಬಜಾರಿನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಸ್ಪೀಟ್ ಅಧಿಕಾರಿ, ಸಹಾಯಕ ಎಸ್ಪೀಟ್ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು, ರಾತ್ರಿ ಗಸ್ತು ಕಾಯುವವರು, ಆಫೀಸ್ ಹುಡುಗರು...ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ರೈತರು ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮಾರಲು ತರುವ ತರಕಾರಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ತೂಕ ಮಾಡಿ ಅಳೆದು ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿ ಅಳೆದು ಅದನ್ನು ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ರೈತ ಬಜಾರ್ ನ ಅಧಿಕೃತ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೈತರಿಗೂ ಮೋಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇತ್ತ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ನಿಖರವಾದ ದರಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನೊಬ್ಬ ಸೂಪರ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಶೇಕಡಾ 15ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ತರಕಾರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹಾಗೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ರೈತರೇ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ಬಜಾರ್‌ಗೆ ನೇಮಿಸಿರುವ ಎಸ್ಪೀಟ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಯಾ ಮಂಡಲ(ವಲಯದ) ಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರೈತರ ಸಮಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಬೆಲೆಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಮೆದಕ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನರಸಾಪುರ ಮಂಡಲ(ವಲಯ)ದ ನಾಯ್ತುಲ್ಲಗುಡ ಗ್ರಾಮದ 45ರ ಹರೆಯದ ಬಾಬ್ಬಿ ಎಂಬ ರೈತನದು ಐದು ಮಂದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬ. ಈತನ ತಂದೆಯೂ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ಬಾಬ್ಬಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೈತ ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಶುರುಮಾಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಈತನ ಆದಾಯ ಶೇಕಡಾ 35ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಆದಾಯದಿಂದ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಬಾಬ್ಬಿ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಓದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಬಾಬ್ಬಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರೈತ ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಮೂಲಿ ವಾರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 300ರಿಂದ 400 ಮಂದಿ ರೈತರು ರೈತ ಬಜಾರ್ ಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ 16ರಿಂದ 20 ಸಾವಿರದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೆಲೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಗಟು ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆಗಿಂತ 20ರಿಂದ 25 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೆಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಗದು ನೀಡಿಯೇ ಗ್ರಾಹಕರು ಖರೀದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ತಡವಾಗಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಸಾಲದ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಎದುರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾಮೂಲಿ ವಾರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ತರಕಾರಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಅಂದಾಜು 1000ರಿಂದ 2500 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಗಳಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ವಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ 500 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಪಹಿವಾಟು 10ರಿಂದ 20 ಲಕ್ಷದಷ್ಟಿದ್ದು, ವಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು 35ರಿಂದ 40 ಲಕ್ಷಕ್ಕೇರುತ್ತದೆ. ರೈತ ಬಜಾರನ್ನೇ ಹೋಲುವಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಬಜಾರ್ ಹೈದರಾಬಾದ್ ನ ಎರಾಗಢದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ವಾರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 300ರಿಂದ 400 ರೈತರು ಬಂದು ದಿನದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 16ರಿಂದ 20 ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಗ್ರಾಹಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ, ವಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆ 500ರಿಂದ 600ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಖ್ಯೆ 25ರಿಂದ 30 ಸಾವಿರದಷ್ಟಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಪ್ರತಿ ದಿನ ರೈತ ಬಜಾರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ರೈತರ ಪಾರದರ್ಶಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಬೃಹತ್ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೂ ಸಗಟು ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸವಾಲು ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳು

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ರೈತ ಬಜಾರ್‌ನ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ತಡೆಹಾಕಿ, ರೈತರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ನಡುವೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಆದರೆ, ಕೆಲವು ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ರೈತ ಬಜಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಮಾಧಾನವಿದೆ. ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ರೈತರ ಕೋರಿಕೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಗುರುತಿನ ಪತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ರೈತರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪವೂ ರೈತರಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ.

ಮಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತರಕಾರಿ ಮಾರುತ್ತಿರುವ ರೈತರು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೇದಿಪಟ್ಟಣಂ ರೈತ ಬಜಾರ್. ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಾರಾಟಗಾರರಿದ್ದರೆ, ಮೂರು ಜನ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿ ಸಮಿತಿ ತರಕಾರಿ ಅಥವಾ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯನ್ನು ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಹಕರ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೈತ ಬಜಾರ್ ನಲ್ಲಿ ರೈತರು ಎದುರಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಕೊರತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದಾಸ್ತಾನು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ದಿನ ಮಾರಾಟವಾಗದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ರೈತರು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗಿ ಎಂದು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರೇ ಮಾಡಿರುವ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ, ದಾಸ್ತಾನು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶೇಕಡಾ 84ರಷ್ಟು ರೈತರು ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶೀತಲೀಕರಣ ಯಂತ್ರಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಂದಂದಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅಂದೇ ಮಾರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರೈತರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಸಾಗಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರೈತರು. ಜೊತೆಗೆ, ಸರ್ಕಾರ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾರಲು ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಳಿಗೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರೈತರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ರೈತರಿಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಒದಗಿಸಿರುವ ಮಳಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲ.

ಜೊತೆಗೆ, ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತೀವ್ರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೃಹತ್ ಖರೀದಿದಾರರು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ರೈತರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೇನಿದ್ದರೂ ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಲ್ಲಿ ಏಳು ಮತ್ತು ಆರ್ ಆರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 13 ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿರುವ ರೈತ ಬಜಾರ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ಒಂಬತ್ತು ಮಾತ್ರ. ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಶ್ರೀಮಂತರು ಕೂಡ ಆಗಿರುವುದು, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರೈತ ಬಜಾರ್‌ನ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ರೈತರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ದಾರಿ

ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು, ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತರೆ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ರೈತರಿಗಾಗೇ ಇರುವ ಈ ಅಪೂರ್ವ ವೇದಿಕೆ 'ರೈತ ಬಜಾರ್' ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಮೂಡಿರುವ ಹೊಸಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ನಗರದ ಹೃದಯಭಾಗದಲ್ಲೇ ಇವೆ. ರೈತ ಬಜಾರ್‌ನ ರೈತರು ಮೊಬೈಲ್ ರೈತ ಬಜಾರ್(ಎಂಆರ್‌ಬಿ)ಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾಲೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಆರ್‌ಬಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತರ ಗಳಿಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಕುರಿತು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಗ್ರಾಹಕರ ಜೊತೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಆಗ ರೈತರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

■ **Subhendu Dey**
Dean and Campus Head
Globsyn Business School,
National Campus, Mouja Chandi,
P.S. Bishnupur, Amtala, JL No. 101,
Dt. 24 Parganas South, D.H. Road,
Kolkata – 743503, West Bengal.
E-mail: dey004@gmail.com
website: www.globsyn.edu.in

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯ, ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಜೂನ್ 2013